

УДК 37.015.31:17.022

*Марія Школьна,
аспірант Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

ПІДГОТОВКА КУРАТОРІВ СТУДЕНТСЬКИХ ГРУП ДО ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ

У статті розкрито зміст підготовки кураторів студентських груп до виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів. Охарактеризовано зміст семінару «Виховуємо соціальну зрілість у студентів аграрних коледжів», завданнями якого є: поглибити знання кураторів студентських груп про сутність понять «соціальна зрілість», «вихованість соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів»; актуалізувати проблему виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності; розглянути особливості виховання соціальної зрілості у даного контингенту студентів; ознайомити кураторів студентських груп з діагностикою рівнів вихованості соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; поглибити знання кураторів студентських груп про форми і методи виховання соціальної зрілості.

Ключові слова: *соціальна зрілість, виховання соціальної зрілості, куратор студентської групи, студенти аграрних коледжів, позааудиторна діяльність.*

В статье раскрыто содержание подготовки кураторов студенческих групп к воспитанию социальной зрелости у студентов аграрных колледжей. Охарактеризовано содержание семинара «Воспитываем социальную зрелость у студентов аграрных колледжей», заданиями которого являются: углубить знания кураторов студенческих групп о содержании понятий «социальная зрелость», «воспитанность социальной зрелости у студентов аграрных колледжей»; актуализировать проблему воспитания социальной зрелости у студентов аграрных колледжей во внеаудиторной деятельности; рассмотреть особенности воспитания социальной зрелости у данного контингента студентов; углубить знания кураторов студенческих групп о формах и методах воспитания социальной зрелости.

Ключевые слова: *социальная зрелость, воспитание социальной зрелости, куратор студенческой группы, студенты аграрных колледжей, внеаудиторная деятельность.*

The article explains the notion of training mentors of student groups so that they be able to foster social maturity in students of agrarian colleges. We outline

the content of the seminar «Fostering social maturity in students of agrarian colleges». The goals of this seminar are as follows: to enlarge a mentors' knowledge about notions «social maturity», «fostering social maturity in students of agrarian colleges»; to actualize the issue of fostering social maturity in students of agrarian colleges in afterclass activities; to consider peculiarities of fostering social maturity in students; to inform mentors of student groups about the diagnosis of levels of social maturity in students of agrarian colleges; to give profound knowledge about forms and methods of fostering social maturity; to give information about pedagogical conditions of fostering social maturity in students of agrarian colleges in afterclass activities; to introduce a program of mentor office hours «On the way to social maturity»; to develop reflexive skills and abilities; to encourage the creation of subject-subject relations between teachers and students.

Key words: *social maturity, fostering social maturity, a mentor of student group, students of agrarian colleges, afterclass activity.*

Сучасний стан розвитку суспільства актуалізує необхідність виховання соціально зрілої особистості, яка характеризується сформованими соціальними настановленнями, ціннісним ставленням до соціальних норм, до інших людей; якісним оволодінням сукупністю основних соціальних ролей, наявністю соціальних якостей, здатністю до професійної самореалізації.

У низці освітніх документів: Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2017 роки, «Концепції виховання дітей і молоді в національній системі освіти» – пріоритетним напрямом визначається виховання соціальної зрілості у студентської молоді.

Проблема виховання соціальної зрілості знайшла відображення в дослідженнях А. Гудзовської, О. Каменевої, Л. Канішевської, А. Мальчукової, О. Михайлова, Н. Невзорової, О. Позднякова, С. Поліщук, В. Радула, І. Рудневої, Н. Шрамко та інших.

Однак проблему виховання соціальної зрілості не можна назвати достатньо вивченою, оскільки такий її аспект, як підготовка кураторів студентських груп до виховання соціальної зрілості не знайшов достатнього висвітлення.

Мета статті – розкрити зміст підготовки кураторів студентських груп до виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів.

На основі аналізу філософської, соціологічної, психологічної, педагогічної літератури уточнено сутність та структуру поняття «соціальна зрілість», яке визначаємо як соціальну властивість особистості, яка виявляється у сформованості соціальних настановлень, ціннісному ставленні до соціальних норм, до інших людей; якісному оволодінні

сукупністю основних соціальних ролей, прояві соціальних якостей, здатності до професійної самореалізації.

Установлено структурні компоненти відповідальності: когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий, рефлексивний.

У контексті нашого дослідження «вихованість соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів», є результатом цілісного виховного впливу, спрямованого на збагачення кола знань, уявлень про соціальну дійсність, які через емоційно-ціннісне ставлення до соціальних норм, інших людей реалізуються у відповідній соціальній поведінці.

Дослідження особливостей виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності показало, що значну роль у цьому процесі відіграють чинники, які безпосередньо впливають на названий процес, а саме: специфіка студентського контингенту в навчальних закладах аграрного профілю (домінування сільської молоді, яка орієнтована на майбутню професійну діяльність в аграрному секторі економіки); сенситивністю раннього юнацького віку в контексті досліджуваної проблеми; використанням потенціалу позааудиторної діяльності в контексті досліджуваної проблеми; а також чинників, які безпосередньо ускладнюють цей процес – обумовленість соціальним життям суспільства: економічним становищем; суспільною діяльністю найближчого оточення студента; глобальною зміною ціннісних орієнтацій тощо; застарілі форми проведення позааудиторної діяльності; нерівномірність залучення студентів до позааудиторної діяльності; неврахування різниці у вікових та індивідуальних особливостях студентів першого та випускного курсу; надмірна регламентація дій студентів; відсутність методичного забезпечення процесу виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; формалізм у виховній роботі; зловживання кураторами студентських груп авторитарними методами виховання студентської молоді та ін.

Головними завданнями виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів є: розширення знань про суспільство; оволодіння соціальними ролями: громадянин, фахівець, сім'янин; розвиток таких соціальних якостей, як-от: самостійність, соціальна активність, соціальна відповідальність, комунікативна толерантність; формування вмінь конструктивно вирішувати конфліктні ситуації; аналізувати соціальне явище з точки зору припустимості особистої та суспільної значущості; розвиток здатності до самоаналізу, до професійної самореалізації.

Дослідниця Л. Канішевська зазначає, що соціальний розвиток особистості відбувається у процесі прилучення її до суспільної культури і «...формує спрямованість особистості не тільки на досягненнях власних, а й на досягненнях суспільно значущих цілей» [1, с. 40–41].

Важлива роль у вихованні соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів належить куратору студентської групи.

Куратор (від латинського *curator*), що означає «опікун» – це особа, якій доручено спостерігати за перебігом будь-якої роботи, опікати будь-кого [4, с. 598].

Діяльність куратора передбачає: утвердження в студентській групі державного підходу і відповідальності щодо розв'язання проблем навчально-виховного процесу; набуття молоддю соціального досвіду, успадкування надбань українського народу; спрямування інтелектуальної активності студентської молоді на обговорювання найактуальніших проблем сьогодення, залучення до роботи у різних сферах наукової діяльності, проведення національно-культурної, просвітницької та організаційно-педагогічної роботи серед молоді, вивчення української мови та історії України; формування історичної пам'яті, національної свідомості, гідності; розвиток здібностей, їх повноцінна реалізація в різних видах діяльності; формування у студентській групі працездатності і відповідального ставлення до навчально-виховного процесу; забезпечення системно-цільового планування виховної роботи, формування у студентської молоді громадянськості і соціальної активності шляхом залучення її до різноманітної діяльності; постійне співробітництво, співтворчість із студентським активом та органами студентського самоврядування, молодіжними творчими об'єднаннями, рухами, а також організація життєдіяльності колективів студентських груп, розвиток ініціативи, творчості, набуття організаторських знань, вмінь та навичок; активне залучення студентів до управління навчально-виховним процесом; проведення виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку, сприяння організації їх здорового способу життя, розв'язання житлово-побутових проблем; залучення до виховного процесу батьків студентів [3, с. 8–9].

Куратор студентської групи має бути патріотом України, позитивним прикладом для студентів. Домінантними якостями куратора студентської групи є: соціальна активність, цілеспрямованість, врівноваженість; бажання працювати із студентами, здатність не розгублюватися в екстремальних ситуаціях, чарівність, чесність, справедливість, гуманність, ерудиція, педагогічний такт, толерантність, педагогічний оптимізм тощо.

«Немає сумніву, – писав К. Ушинський, – що багато залежить від загального розпорядку в закладі, але найголовніше завжди залежить безпосередньо від особи вихователя, що стоїть віч-на-віч з вихованцем: вплив особи вихователя на молоду душу становить ту виховну силу, якої не можна замінити ні підручниками, ні моральними сентенціями, ні системою покарань та заохочень. Багато, звичайно, важить дух закладу, але цей дух живе не в стінах, не на папері, а в характері більшості вихователів, і звідти переходить у характер вихованців» [6, с. 28–29].

Ключове значення у процесі виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів належить ціннісно-мотиваційному ставленню куратора студентської групи до виховання соціальної зрілості у студентів аграрних

коледжів, прагненню ефективно виховувати соціально зрілу особистість; знанням про сутність соціальної зрілості та особливості її виховання у студентів аграрних коледжів; володінню формами і методами виховання соціальної зрілості; адекватному оцінюванню себе як куратора студентської групи здатного виховувати соціальну зрілість у студентів аграрних коледжів.

Ураховуючи ці положення, реалізацію педагогічних завдань щодо виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів ми розпочали з організації цілеспрямованої роботи з кураторами студентських груп з метою надання їм необхідних знань з теорії і методики виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності.

З метою підвищення готовності кураторів студентських груп з виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності нами розроблено програму семінару «Виховуємо соціальну зрілість у студентів аграрних коледжів».

Завдання семінару «Виховуємо соціальну зрілість у студентів аграрних коледжів»: поглибити знання кураторів студентських груп про сутність понять «соціальна зрілість», «вихованість соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів»; актуалізувати проблему виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності; розглянути особливості виховання соціальної зрілості у даного контингенту студентів; ознайомити кураторів студентських груп з діагностикою рівнів вихованості соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; поглибити знання кураторів студентських груп про форми і методи виховання соціальної зрілості; ознайомити кураторів студентських груп з педагогічними умовами виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності; програмою кураторських годин «На шляху до соціальної зрілості»; розвинути рефлексивні уміння і навички; сприяти формуванню суб'єкт-суб'єктних відносин викладачів і студентів.

З метою поглиблення знань кураторів студентських груп з проблеми виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності було розроблено і проведено лекцію «Сутність і структура соціальної зрілості студентів аграрних коледжів». На лекції розглядалися такі питання: ретроспективний аналіз проблеми виховання соціальної зрілості студентської молоді; сутність, структура соціальної зрілості студентів аграрних коледжів. Також було розроблено модель соціально зрілого випускника аграрного коледжу та обговорено результати проектної діяльності педагогів.

Наступне заняття «Особливості виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності» (круглий стіл) мало на меті: розглянути сенситивність раннього юнацького віку щодо виховання соціальної зрілості; розкрити особливості виховання соціальної

зрілості у студентів аграрних коледжів; виявити чинники, які негативно впливають на виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; визначити потенціал позааудиторної діяльності в контексті досліджуваної проблеми.

У ході проведення круглого столу куратори студентських груп аграрних коледжів обмінювалися думками з проблеми «Пошук умов усунення негативних чинників у процесі виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів». На цьому ж занятті куратори студентських груп розробляли основні завдання аграрного коледжу щодо виховання соціальної зрілості у студентів: здійснення цілеспрямованої роботи з виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; використання потенціалу позааудиторної діяльності щодо виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; своєчасна діагностика та корекція рівнів вихованості соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; вироблення у студентів соціальних навичок; створення можливостей щодо цілеспрямованої підготовки студентів аграрних коледжів до якісного опанування соціальними ролями: громадянин, фахівець, сім'янин; оптимізація форм і методів виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності; залучення студентів аграрних коледжів до різноманітних видів позааудиторної діяльності, спрямованої на формування соціального досвіду.

Метою заняття «Методика діагностики рівнів вихованості соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів» було: ознайомлення кураторів студентських груп із критеріями і показниками вихованості соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; оволодіння методикою діагностики рівнів вихованості соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів.

Заняття «Форми і методи виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності» мало на меті: поглиблення знань кураторів студентських груп щодо форм і методів виховання соціальної зрілості; обговорення комплексу педагогічних умов виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності; ознайомлення педагогів із розробленою нами програмою кураторських годин «На шляху до соціальної зрілості».

Наступне заняття – «Студентське самоврядування як чинник виховання соціальної зрілості, мета якого полягала у визначенні шляхів активізації органів студентського самоврядування в аграрному коледжі.

У ході проведення заняття було обговорено наступні поняття: «студентське самоврядування», «система студентського самоврядування», схарактеризовано принципи студентського самоврядування. Також було розглянуто функції і сфери діяльності органів студентського самоврядування; шляхи активізації органів студентського самоврядування в аграрному коледжі.

Продуктивність роботи куратора студентської групи залежить від

ставлення до студента як до суб'єкта навчально-виховного процесу. Задля того, щоб студент став активним учасником педагогічного процесу, необхідно забезпечити суб'єкт-суб'єктний характер стосунків, який полягає в рівності психологічних позицій, взаємній гуманістичній спрямованості, активності педагога та вихованців, взаємопроникнення їх у світ почуттів та переживань [5].

Відтак, у процесі спілкування із студентами куратор студентської групи має надавати перевагу діалогічному спілкуванню, яке характеризується «емоційною та особистісною відкритістю партнерів, психологічною налаштованістю на емоційний стан один одного, безоціночністю, довірою і відкритістю, відвертістю у вираженні почуттів і станів особистості [2, с. 48–49].

Куратору студентської групи необхідно уміти встановлювати педагогічно доцільні стосунки з усіма учасниками виховного процесу, керуючись правилами спілкування.

Наступне заняття – «Педагогіка відносин або дещо про стилі педагогічного спілкування», метою якого було: розкрити специфіку педагогічного спілкування; стилі педагогічного спілкування; розробити «Правила педагогічного спілкування із студентом».

У теоретичній частині заняття було обговорено специфіку педагогічного спілкування, ознаки спілкування-діалогу як провідної характеристики педагогічного спілкування, а саме: рівність учасників педагогічного спілкування; міжсуб'єктні відносини учасників спілкування; визнання учасником спілкування активної ролі співбесідника; безумовне сприйняття співбесідника; відкритість реакції і власної позиції у співбесідників; емпатійне слухання, налаштування на співбесідника; взаємна довіра викладача і студентів; право кожного учасника спілкування на власну точку зору; повага, терпимість до іншої точки зору; сприйняття співбесідника таким, яким він є; прагнення до смислотворчості у спілкуванні.

Наступне заняття – «Внутрішні ресурси аграрного коледжу щодо попередження конфліктів» (творча майстерня для кураторів студентських груп) – мало на меті: розробити практичні рекомендації з попередження конфліктних ситуацій у колективі коледжу; проаналізувати стилі поведінки педагога в конфліктній ситуації; визначити особистісні ресурси кожного педагога щодо попередження конфліктів між учасниками навчально-виховного процесу.

Підготовка кураторів студентських груп до виховання соціальної зрілості сприяла підвищенню ціннісно-мотиваційного ставлення до проблеми виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів; поглибленню знань про сутність соціальної зрілості та особливості виховання соціальної зрілості у даного контингенту студентів; оволодінню кураторами студентських груп формами і методами виховання соціальної

зрілості; сформованістю рефлексивної позиції, що виявляється в адекватній самооцінці, впевненості у власних силах.

Проведене дослідження не вичерпує багатогранності теоретичних і практичних пошуків розв'язання проблеми. Подальшого вивчення потребує питання теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Канішевська Л. В. Генеза педагогічних знань щодо сутності феномена «соціальна зрілість» / Л. В. Канішевська. // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Вип. 10. – Т. 2. – 576 с.
2. Ковалев Г. А. Три парадигмы в психологи и три стратегии психологического воздействия / Г. А. Ковалев // Вопросы психологи. – 1987. – № 3. – С. 41–49.
3. Корольчук О. Організаційно-виховна робота серед студентів / О. Корольчук, М. Поночовний // Освіта. – 2004. – 21–24січня (№ 4.) – С. 8–9.
4. Новый энциклопедический словарь. – М. : Большая Российская энциклопедия: РИПОЛ классик, 2008. – 1456 с.
5. Педагогічне спілкування як взаємодія: [Електронний ресурс] – Режим доступа : [www.horting.org.ua / node / 1437](http://www.horting.org.ua/node/1437).
6. Ушинский К. Д. Избранные педагогические сочинения / Константин Дмитриевич Ушинский. – М. : Просвещение, 1968. – 557 с.